

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญที่สุดในสังคม ในการที่สังคมจะพัฒนาไปได้ดีมีความเจริญก้าวหน้า ย่อมต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ส่วนหนึ่งที่สำคัญของทรัพยากรบุคคลเหล่านี้คือ เด็ก เพราะเด็กจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต จะเป็นปัจจัยพื้นฐานอย่างหนึ่งที่จะเสริมสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ หรือจะเป็นส่วนที่สร้างปัญหาให้สังคม

ความเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่บั่นทอนชีวิตและศักยภาพของบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในเชื้อชาติหรือวัฒนธรรมใดก็ตาม อาจเป็นความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวมีอาการเพียงเล็กน้อยหรือมีอาการมาก แต่เมื่อได้รับการรักษาก็หายไป ความเจ็บป่วยบางอย่างเมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้กลายเป็นโรคเรื้อรังประจำตัวตลอดไป

ความเจ็บป่วยไม่ว่าจะเป็นชนิดใดก็ย่อมก่อให้เกิดความเครียดแก่บุคคลเพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายส่งผลต่อความสามารถของร่างกายที่จะทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการทุกด้านของบุคคล วัยเด็กเป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สำคัญทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การเจ็บป่วยในวัยเด็กเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กโดยเฉพาะถ้าเป็นการป่วยเรื้อรัง นอกจากจะมีผลกระทบต่อตัวเด็กในด้านของพัฒนาการด้านร่างกายแล้วยังมีผลกระทบต่อด้าน จิตใจ พัฒนาการด้านการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านการสังคมกับเพื่อน ๆ ตลอดจนชีวิตประจำวันในครอบครัว ย่อมมีผลต่อสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อแม่พี่น้องด้วย

เรื่องของกายและจิตใจเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เมื่อป่วยกายจิตใจก็อ่อนเปลี้ย หดหู่ เบื่อหน่าย เศร้าหมองตามมา ยิ่งมีความเจ็บป่วยกายมากเท่าใดก็จะทำให้จิตใจอ่อนแอเท่านั้น ซึ่งอาจสังเกตได้จากอาการแสดงทางด้านร่างกาย อาการแสดงออกด้านอารมณ์และพฤติกรรม ปฏิกริยาทางด้านจิตใจของเด็กแต่ละคนย่อมเกิดขึ้นแน่นอนแต่ไม่เท่ากันในรายที่รุนแรง อาจนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายได้ หรือกลายเป็นบุคลิกภาพที่เป็นปัญหาเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้น ปัญหาพฤติกรรมในเด็กป่วยเรื้อรังควรได้รับการเอาใจใส่ เพื่อจะได้ให้การดูแลรักษาหรือป้องกันแต่เนิ่นๆ เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาที่จะเกิดหรือลดอุบัติการณ์ของปัญหาด้านจิตใจ

ความเจ็บป่วยเรื้อรังของเด็กนอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กแล้วยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความเครียดในครอบครัว ความวิตกกังวลของพ่อแม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็กโดยตรง และปฏิกริยาจากเด็กป่วยก็ย่อมมีผลต่อพี่น้องในครอบครัว ปัญหาการเจ็บป่วยเรื้อรังของเด็กจะขยายตัวกว้างขึ้นเมื่อมีปัญหาอื่นภายในครอบครัวเข้ามาทับถมเพิ่มขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้แตกต่างกันไปตามสภาพครอบครัว เช่น ปัญหาชีวิตสมรส ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ⁽¹⁾

นอกจากการเจ็บป่วยจะมีผลต่อตัวเด็กและครอบครัวแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย ทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณในการรักษา ในปีพ.ศ.2540 มีผู้ป่วยเด็กมารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทั้งสิ้น 70,336 คน ซึ่งนับเป็นจำนวนที่สูงซึ่งอาจก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ สูญเสียทรัพยากรบุคคล กระทบกระเทือนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าด้านการแพทย์ และการพยาบาลได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้การดูแลรักษาผู้ป่วยมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยโรครุนแรงเฉียบพลันให้รอดตายได้ และยังช่วยยืดชีวิตผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ด้วยทำให้จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังมีอัตราเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาโรคเรื้อรังได้กลายเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของประเทศ⁽²⁾ ซึ่งประเทศไทยย่อมได้รับผลด้วยเช่นกันจากการศึกษาจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าจากแนวโน้มการป่วยด้วยโรคเรื้อรังในเด็กในปริมาณที่เพิ่มขึ้น และระยะเวลาการเผชิญโรคที่ยาวนานขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์และพฤติกรรมเด็กมากขึ้นและผลกระทบต่อบุคคลรอบตัวเด็กและสังคมย่อมมากขึ้นด้วย ซึ่งปัญหาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์เด็กป่วย ทุกฝ่ายควรได้ตระหนักและให้ความสำคัญตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อให้การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเด็กให้ได้รับการส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโต และพัฒนาการต่อไปตามศักยภาพที่จะทำได้ เรียนรู้ที่จะอยู่ในโลกภายนอกบ้านและครอบครัว ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างมีความหมาย มีความสุข เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีสุขภาพจิตที่ดีลดปัญหาความผิดปกติทางจิต ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ ในขณะที่เดียวกันครอบครัวมีความเข้าใจปัญหาด้านจิตใจเด็ก สมาชิกในครอบครัวให้การประคับประคองซึ่งกันและกัน และแสดงบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมต่อไป เพราะฉะนั้นการเข้าใจปัญหาพฤติกรรมในเด็กป่วยด้วยโรคทางกายเรื้อรังจึงเป็นสิ่งจำเป็น

วัยเรียนเป็นช่วงชีวิตที่สำคัญช่วงหนึ่งของเด็ก เป็นช่วงชีวิต ที่เด็กเริ่มมีสังคมนอกบ้าน มีเพื่อน ครู โรงเรียน เพิ่มมาจากครอบครัวซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ และปรับตัวของเด็ก ซึ่งจะมีผล

กับพฤติกรรมเด็กอีกด้านหนึ่งซึ่งเมื่อเด็กวัยเรียนป่วยด้วยโรคทางกายเรื้อรัง จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ถึงแม้จะมีการศึกษาถึงปัญหาการเจ็บป่วยในเด็กในหลายแง่มุมแต่ในด้านปัญหาพฤติกรรมในเด็กวัยเรียนที่ป่วยด้วยโรคทางกายเรื้อรังในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษา เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องสำคัญที่ควรศึกษา เพื่อนำผลของการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและช่วยเหลือเด็กและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความชุกของปัญหาพฤติกรรมในเด็กวัยเรียนที่มีโรคทางกายเรื้อรังที่มารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรมในเด็กวัยเรียนที่มีโรคทางกายเรื้อรังที่มารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

สมมติฐานของการวิจัย

ไม่มี

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาพฤติกรรมในเด็กวัยเรียนที่มีโรคทางกายเรื้อรังที่มารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ คือ เพศ, อายุ, ศาสนา ระยะเวลาการเจ็บป่วย, จำนวนครั้งของการเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล, ระดับการศึกษา, ผลการเรียน, จำนวนสมาชิกในครอบครัว, สถานภาพสมรสบิดามารดา, รายได้ของบิดามารดา, ประวัติการเจ็บป่วยทางจิตตติสุราหรือสารเสพติดของบิดามารดา, ความสัมพันธ์ในครอบครัว
 - 2.2 ตัวแปรตาม คือ ปัญหาพฤติกรรมตามแนวทางของ Thomas M. Achenbach (1991) .

คำนิยามศัพท์

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว เป็นสิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใดที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยินได้ นับได้ อีกทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าจะการแสดงออกหรือตอบสนองนั้น จะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอก ร่างกายก็ตาม⁽³⁾

ปัญหาพฤติกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนออกไปจากปกติ และก่อให้เกิด ปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น

เด็กวัยเรียน หมายถึง เด็กที่มีอายุครบ 6 ปีจนกระทั่งอายุครบ 11 ปี

โรคทางกายเรื้อรัง หมายถึง เด็กที่ได้รับการวินิจฉัยจากกุมารแพทย์ว่ามีการเจ็บป่วยทางร่างกายที่เกิดขึ้นติดต่อกันมากกว่า 3 เดือน ใน 1 ปี อาจมีอาการแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือมีอาการยืดเยื้อ สามารถมีอาการรุนแรงขึ้นได้จนเสียชีวิตในที่สุด⁽⁴⁾ หรือสามารถมีชีวิตอยู่ได้นาน อาจมีระยะที่มีอาการกำเริบเป็นพัก ๆ⁽⁵⁾

ผู้ป่วยนอก หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยและให้การรักษาโดยไม่ต้องรับไว้ในโรงพยาบาล

ปัญหาทางจริยธรรม

ไม่มี

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาทำในระยะเวลาจำกัด และเป็นการศึกษาในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แห่งเดียว จึงไม่สามารถศึกษากับประชากรที่มากและครอบคลุมกว่านี้ได้ ผลการศึกษาที่ได้จึงอาจมีข้อจำกัด แต่ผู้วิจัยก็หวังว่าผลการศึกษาที่ได้ อาจให้ประโยชน์ได้ในระดับหนึ่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ด้านการดูแลผู้ป่วย

1. ทราบถึงลักษณะปัญหาพฤติกรรมของผู้ป่วยเด็กจะช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพ นำผลของการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการรักษาดูแลผู้ป่วยและครอบครัวให้ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น

2. นำไปสู่ความเข้าใจพฤติกรรมและการแสดงออก ความคิดและอารมณ์ ความต้องการของผู้ป่วยให้ดียิ่งขึ้น

3. เพื่อให้บุคลากรในทีมสุขภาพได้ทราบถึงปัญหาทางด้านจิตใจของผู้ป่วยเพื่อนำมาปรับปรุงการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติ นำไปสู่การป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างบ้าน, โรงเรียน, โรงพยาบาล และสังคม

ด้านการศึกษา

1. เป็นข้อมูลทางด้านการศึกษาด้านสุขภาพจิตของผู้ป่วย
2. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป